

Голас Рацзімы

№ 5 (1420)

5 ЛЮТАГА 1976 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 21-ШЫ

ЦАНА 2 КАП.

НОВАЕ?

СТАРОЕ?

ВЕЧНАЕ!

**КРЫТЭРЫІ — МЭТАЗГОДНАСЦЬ
І ПРЫГАЖОСЦЬ — ПАСТАНО-
ВА ЦК КПСС «АБ НАРОДНЫХ
ПРОМЫСЛАХ» ДАЛА НОВЫ
ШТУРШОК ІХ РАЗВІЦЦЮ —
ГАЛОУНАЕ — ЯКАСЦЬ — У
ЦЭНТРЫ УВАГІ — НАРОДНЫ
МАЙСТАР — НА ЗМЕНУ ПРА-
СЛАУЛЕНІМ УМЕЛЬЦАМ**

Народнае мастацтва — наша нацыянальнае багацце. Гэта памяць народа і выток яго культуры. Яно нарадзілася на заранку цывілізацыі і да нашых дзён захавала сваю прывабнасць і патрэбнасць.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва было выклікана спрадвечнай прагай чалавека да прыгажосці. І такой вялікай была гэта прага, што часам самыя звычайныя прадметы сялянскага побыту ва ўмелых руках майстра станавіліся творамі мастацтва. Мэтазгоднасць і прыгажосць — вось два крытэрыі, якімі кіраваўся ўмелец, не заўсёды сам гэта асэнсоўваючы. Матэрыял, з якога ён рабіў рэчы, быў небагаты — лён, гліна, дрэва, лаза; няхітрымі былі інструменты і прылады — ганчарны круг, нож, кросны; найпрасцейшымі фарбы — кара дуба і вольхі, шалупінне цыбулі, палявыя краскі. Фантазія і майстэрства перамагалі ўсё. Кожная лінія, кожны ўзор былі не выпадковымі, а адзіна неабходнымі для пэўнага матэрыялу, для свайго часу.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва прыйшло ў сучаснасць праз стагоддзі, пераадолеўшы навагоднія плыні, захапленне сінтэтыкай і фабрычнымі таварамі. Людзі яшчэ раз адчулі, што ім не хапае часам найўных, часам грубаватых, але заўсёды ўражваючых нечаканымі мастацкімі знаходкамі твораў народнага рамяства. Расказваюць, што цяпер на Брэстчыне майстрыхі, якія займаюцца саломалляцтвам, калі ідуць на вяселлі ці дні нараджэння, дараць лялькі, і гэты падарунак лічыцца самым дарагім.

Вялікі попыт на творы народных умельцаў і ў гарадскіх жыхароў, якія набываюць іх з вялікай ахвотай, аддаючы належнае прыгажосці і мастацкай вартасці. Нашы нацыянальныя сувеніры заваявалі славу і за рубяжом. Імі захапляюцца на міжнародных выстаўках, іх купляюць турысты, прыязджаючы ў Савецкі Саюз з усяго

На Баранавіцкай фабрыцы мастацкіх вырабаў плятуць з лазы сухарніцы, хлебніцы, вазы для садавіны. Зробленыя ў лепшых народных традыцыях, зручныя і прыгожыя рэчы маюць попыт у краіне і за мяжой.
НА ЗДЫМКУ: народныя ўмельцы Валянціна АФАНАСЬЕВА і Кацярына ЗДАНОВІЧ рыхтуюць да адпраўкі ў магазін партыю вырабаў.

свету, іх пастаўляюць на экспарт гандлюючыя арганізацыі. У чалавеку жыве вечная неабходнасць дотыку да цудоўнага не толькі ў музеех і выставачных залах, але і ў сябе дома, у паўсядзённым быццё. Таму і з'яўляецца ў нашых кватэрах прыгожы фарфоравы і керамічны посуд, вышываныя абрусы, тканыя ручнікі і многія іншыя творы прыкладнага мастацтва. Попыт на гэтыя прадметы выклікаў бурны рост прадпрыемстваў мясцовай

прамысловасці, прыбавіў работы ўмельцам. Але адначасова ўзнікла і маса праблем, якія доўга дыскусаваліся і абмяркоўваліся. У нашай краіне налічваецца больш як дзвесце відаў промыслаў, якія аб'ядноўваюць дзiesiąты тысяч майстроў. Як жа арганізаваць работу, каб выдатных твораў умельцаў было больш, але каб пры гэтым яны не гублялі сваёй прыгажосці і выразнасці, не былі штампамі? Як удасканаліць форму, умовы і сты-

мулы працы народнага майстра? Нарэшце, як павесці справу, каб яго бяспечнае мастацтва перадавалася вучням, працягвала сваё жыццё ў іх творчасці?

Магутным штуршком далейшаму развіццю народных промыслаў стала пастанова ЦК КПСС «Аб народных промыслах», прынятая ў мінулым годзе, якая адзначала іх вялікую ролю ў развіцці ўсёй савецкай культуры, указвала напрамак вырашэння пастаў-

СССР ЗАЙМАЕ ПЕРШАЕ МЕСЦА У СВЕЦЕ ПА ВЫПЛАЎЦЫ СТАЛІ І ЧЫГУНУ

«Курс на эфектыўнасць»

стар. 2

ЧОРНЫ ГУМАР БЕЛАРУСКИХ НАЦЫЯНАЛІСТАЎ

«Паміраць — дык з мазыкай!»

стар. 4—5

Л. АСОУСКИ,
прафесар
Познаньскага
універсітэта:

«УСЁ НОВАЕ У БЕЛАРУСІ, ТОЛЬКІ ТАЯ Ж ПРЫРОДА...»

«Паездка ў дзяцінства»

стар. 4—5

ЁН БЫЎ ПАЭТАМ, ВУЧОНЫМ, ДЗЯРЖАУНЫМ ДЗЕЯЧАМ

«Сын народа»

стар. 6

[Заканчэнне на 7-й стар.]

У ПАМ'ЯЦІ НАРОДНАЙ

У 1943 годзе з Бранскіх лясоў на тэрыторыю Рагачоўскага раёна Беларускай ССР перадыслацыраваўся партызанскі атрад «Слаўны». У яго састаў уваходзілі майстры спорту СССР, чэмпіёны, рэкардсмены краіны і свету. Сярод іх былі А. Далгушын, М. Іваньковіч, В. Зальпар, Р. Ермалаеў, М. Сямёнаў і іншыя. Атрадам камандаваў маёр А. Шастакоў.

Год і тры месяцы мужна змагаліся з гітлераўцамі шастакоўцы на Браншчыне. Асабліва яны праславіліся аперацыяй, якую правялі ў раёне Кумбрэмля. Тут невялікая група партызан поўнацю знішчыла роту эсэсаўцаў. Потым атрад перадыслацыраваўся на Рагачоўшчыну. У першы бой партызаны ўступілі каля вёскі Новы Крыўск. Атрад знішчыў дзве калоны аўтамашын з нямецкімі карнікамі і з перамогай прыйшоў у мясціну вёска Каменка Рыскаўская.

Летам 1943 года гітлераўцы сканцэнтравалі ў лясах вялікія сілы. Іх мэтай было знішчыць праслаўлены атрад. Завязаўся жорсткі бой, Фашысты панеслі вялікія страты. Але ў гэтым баі смерцю храбрых загінуў заслужаны майстар спорту СССР па акадэмічнай грэблі, васьміразовы чэмпіён краіны А. Далгушын.

Сваю злосць за панесеныя страты гітлераўцы вымесцілі на мясцовым насельніцтве. Вёскі Каменка Рыскаўская і Белае Балота былі поўнацю спалены, а іх жыхары — расстраляны.

Рагачоўцы свята захоўваюць памяць аб тых, хто змагаўся за сваю і загінуў у барацьбе з фашыстамі. На тэрыторыі раёна ў гонар саветскіх воінаў і партызан пастаўлены 92 помнікі і абеліскі.

А летась у вёсцы Каменка Рыскаўская на месцы, дзе змагаліся партызаны атрада «Слаўны», адкрыты помнік А. Далгушыну.

На адкрыццё прыехалі госці з Масквы — член маскоўскай секцыі Камітэта ветэранаў вайны, былы парторг атрада «Слаўны», пісьменнік, палкоўнік Саветскай Арміі І. Давыдаў, супрацоўнікі Спорткамітэтаў СССР, а таксама прадстаўнікі грамадскасці, былыя партызаны, школьнікі.

Магілу А. Далгушына адшукалі вучні Маскоўскай школы № 291. Яны правялі вялікую работу, каб імя іх земляка назаўсёды засталася ў памяці людзей.

В. ЦІШКЕВІЧ.

ПАЛЕСКІЯ НАВАСЕЛЬЦЫ

У двухпавярховых дамах з усімі камунальнымі выгодамі пасялілася звыш 150 сем'яў рабочых і спецыялістаў саўгаса «Камуніст» Ельскага раёна. У добраўпарадкаваным пасёлку гарадскога тыпу адкрыты сярэдняя школа і дзіцячы сад-яслі, будуюцца гандлёвы цэнтр, клуб, бальніца. Уздоўж асфальтаваных вуліц, асветленых люмінесцэнтнымі лямпамі, высаджаны дэкаратыўныя дрэвы і кустарнікі, разбіты клумбы і газоны.

Зялёная паласа аддзяліла жылы масіў ад вытворчай зоны, дзе размясціліся буйныя фермы, рамонтна-механічныя майстэрні. За межамі гарадка знаходзяцца і прысаджыныя участкі.

Такія пасёлкі будуюцца цяпер у 18 новых саўгасах, створаных на асушаных балотах Беларускага Палесся

Я. ГАЛКІН.

ПАДАРУНАК СТУДЭНТУ З ЭФІОПІ

На працягу двух месяцаў у саўгасе «Прыдняпроўскі» Дубровенскага раёна праходзіў вытворчую практыку студэнт чацвёртага курса факультэта механізацыі Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі грамадзянін Эфіопі Гебрахый-вот Тсегайе.

Моцна пасябраваў пасланец далёкай краіны з рабочымі гаспадаркі. На вечары ў сельскім клубе ён выступіў з расказам аб Эфіопіі, жыцці моладзі і сялян гэтай краіны.

А калі Г. Тсегайе закончыў практыку і вяртаўся ў акадэмію, кіраўніцтва саўгаса ўручыла яму памятны падарунак — вялікі фотаальбом на памяць пра саўгас і цудоўную беларускую прыроду.

І. КОГАН.

цы павялічваецца неверагодна хутка, яе асабнае і перапрацоўка становяцца ўсё больш складанымі. Як мага раней выявіць талент, схільнасці да навуковай дзейнасці і дапамагчы чалавеку рэалізаваць іх — вельмі сур'езная задача.

У школе юных матэматыкаў — свая вучэбная праграма, зацверджаная вучоным саветам інстытута. Ніхто нікога не абавязвае весці заняткі ў гэтай школе, але кожны, ці то акадэмік, ці радавы выкладчык, з вялікай гатоўнасцю бярэ на сябе дадатковыя абавязкі, не думаючы аб узнагароджанні. Добрахвотна каля 100 мінскіх школьнікаў прыходзяць сюды раз у тыдзень пасля заняткаў у агульнаадукацыйных школах. Дзверы адчынены ўсім. Есць, праўда, умова: паступаючы павінен напісаць кантрольную работу. Яна звычайна складаецца з пяці задач, кожная з якіх ацэньваецца ў тры балы. Шэсць балаў лічацца праходнымі, гэта значыць дастаткова рашыць

дзве задачы з пяці. Яны простыя, на першы погляд, абпіраюцца на школьныя веды і даступныя любому старшакласніку, калі ён дастаткова кемлівы. Правяраецца галоўным чынам умненне прымяняць свае веды, схільнасць да пошукаў новых шляхоў, нетрадыцыйнасць мыслення.

Праграма заняткаў дае выхаванцам школы ўяўленне аб тых галінах матэматычнай навукі, якія не вывучаюцца ў сярэдняй школе. Яна ўключае ў сябе, напрыклад, раздзелы: «Тэорыя лікаў», «Геаметрычныя пераўтварэнні», «Тэорыя гульні», «Элементы лінейнага праграмавання», «Камбінаторыка і элементы тэорыі верагоднасці».

— Зразумела, гэтыя складаныя паняцці вышэйшай матэматыкі, — глумачыць дырэктар школы кандыдат фізіка-матэматычных навук Васіль Бернік, — мы стараемся падносіць навучэнцам у даступнай для іх форме. Для найбольш здольных

складаюцца індывідуальныя праграмы.

Па такой індывідуальнай праграме займаўся і Андрэй Рапінчук. Адным з навучальных дапаможнікаў, якім па рэкамендацыі выкладчыкаў ён карыстаўся, была манаграфія вядомага амерыканскага алгебраіста Лэнга, даступная па ўзроўню матэматычнага мыслення далёка не кожнаму студэнту-старшакурсніку. Заняткі былі лабудаваны па прынцыпу суб'ектавання, прынятаму ў вышэйшых навучальных установах. Вынікам з'явіліся такія поспехі школьніка ў авалоданні асновамі сучаснай навукі, што настаўнікі Андрэя палічылі магчымым хадайнічаць перад міністэрствам асветы рэспублікі аб дазволе васьмікласніку экстэрнам здаць экзамены за 9—10 класы сярэдняй школы.

Стаўшы студэнтам, Андрэй Рапінчук застаецца пад уважлівым назіраннем сваіх шэфіў з Інстытута матэматыкі. Яны працягваюць весці са здольным

падлеткам заняткі, цяпер па новай праграме. Яе галоўны пункт — тэорыя алгебраічных лінейных груп, адна з самых перспектыўных галін сучаснай матэматыкі.

Праграма заняткаў у школе прадугледжвае тэарэтычны курс, які па раздзелах чытаюць усе выкладчыкі, і рашэнне складаных, так званых нестандартных, задач. Галоўнай падзеяй навучальнага года становіцца навуковая канферэнцыя, да якой кожны жадаючы на працягу некалькіх месяцаў рыхтуе даклад аб загадка абранай і ўзгодненай з выкладчыкам тэме. Юныя даследчыкі, якія падрыхтавалі самыя цікавыя работы, узнагароджваюцца навукова-папулярнай літаратурай. Але найвышэйшая ўзнагарода для школьніка — выступіць перад аўдыторыяй, дзе звычайна ў такіх выпадках прысутнічаюць вядучыя вучоныя інстытута.

Пасля двухгадовага курса (адначасова заканчваючы і сярэдняю школу) лепшыя вы-

пускнікі атрымліваюць пасведчанне-рэкамендацыю вучоных для паступлення ў вышэйшую навучальную ўстанову па профілю «матэматыка». Гэты дакумент з кожным годам набывае ўсё большую вагу ў прыёмных камісіях вышэйшых навучальных устаноў. Часцей за ўсё з ім прыходзяць на механіка-матэматычны факультэт Беларускага ўніверсітэта — той самы, дзе вучыцца Андрэй Рапінчук. Сярод яго старэйшых таварышаў па студэнцкай аўдыторыі нямала былых выхаванцаў школы юных матэматыкаў.

Школа гэта не адзіная ў Беларусі, тут каля 100 спецыялізаваных школ з паглыбленым вывучэннем матэматыкі, фізікі, хіміі, біялогіі. Міністэрства асветы БССР вырашае пытанне аб стварэнні ў Мінску рэспубліканскай школы-інтэрната фізіка-матэматычнага профілю. Тут змогуць вучыцца таленавітыя падлеткі з гарадоў і вёсак рэспублікі.

Аркадзь БРЖАЗОЎСКІ.

дзсятая пяцігодка: асноўны напрамак

Давесці сярэднегадавы валавы збор збожжа да 215—220 мільёнаў тон. Значна павялічыць вытворчасць збожжа моцных і цвёрдых пшаніц, жыта, грэчкі, проса і рысу. Расшырыць пасевы і павялічыць валавы збор кукурузы, ячменю, аўса, бабовых і іншых зернефуражных культур. Паскорыць работы па стварэнню буйных зон гарантаванай вытворчасці таварнага збожжа на меліяраваных землях. Значна расшырыць вытворчасць зерня кукурузы на арашаемых землях. Завяршыць комплексную механізацыю вырошчвання збожжавых культур.

Забяспечыць рост вытворчасці валакна льну з высокімі тэхналагічнымі якасцямі, насення алейных культур, асабліва сланечніку, соі, клешчавіны, а таксама тытуню, эфірналейных і іншых тэхнічных культур.

Павялічыць вытворчасць бульбы, агародніны і бахчавых культур. Расшырыць іх асартымент і палепшыць якасць. Завяршыць стварэнне на арашаемых землях зон гарантаванай вытворчасці агародніны і ранняй бульбы для забеспячэння насельніцтва гара-

доў і прамысловых цэнтраў. Забяспечыць вытворчасць памідораў, агуркоў, цыбулі, часнаку і зеляніных культур у колькасцях, якія б задавальнялі патрэбнасць у іх, прадоўжыць арганізацыю спецыялізаваных гаспадарак і цяплічных камбінатаў. На аснове ўдасканалення тэхналогіі і ўкаранення комплекснай механізацыі значна знізіць затраты працы ў агародніцтве і бульбаводстве.

Павялічыць вытворчасць пладоў, ягад, вінаграду, чайнага ліста і хмелю за кошт інтэнсіфікацыі вытворчасці, а таксама пераважнага стварэння буйных садоў і вінаграднікаў на прамысловай аснове. Палепшыць сартавы састаў насаджэнняў, павялічыўшы ўдзельную вагу зімовых сартоў плодových культур. Расшырыць плошчы пад ягаднікамі.

Палепшыць забеспячэнне насельніцтва свежай агароднінай і фруктамі на працягу ўсяго года.

З праекта ЦК КПСС да XXV з'езда «Асноўныя напрамкі развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976—1980 гады».

У рэспубліцы меліяравана больш як два мільёны гектараў пераўвільготненых зямель, на якіх створана 13 новых саўгасаў. Адзін з іх — саўгас «Малеч» Бярозаўскага раёна.

НА ЗДЫМКАХ: цэнтральная сядзіба саўгаса; сярод сялян — шмат аматараў самадзейнасці; гуртком юных фізікаў у мясцовай школе кіруе выкладчык Н. КЛІМАЗЭВІЧ. Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ПАЕЗДКА Ў ДЗЯЦІНСТВА

У Польшчы жыве і працуе вядомы славіст, прафесар Познаньскага ўніверсітэта Лешак Асоўскі, дзятчыха і юнацкія гады якога прайшлі ў вёсцы Макраны (цяпер Семяжаўскага сельсавета Капыльскага раёна), дзе маці і бабуля будучага прафесара працавалі ў мясцовага пана Вайніловіча. Л. Асоўскі ўсё сваё жыццё займаецца беларускай дыялекталогіяй і анамаліяй, піша працы па гісторыі беларускай мовы, па беларуска-польскіх і беларуска-ўкраінскіх узаемаўплывах. Летась, у канцы верасня, па запрашэнню Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР прафесар Л. Асоўскі прысутнічаў на канферэнцыі, прысвечанай беларуска-польскім ізалякам, і выступіў з цікавым і змястоўным дакладам па гэтай праблеме. А пасля канферэнцыі прафесар Асоўскі наведаў мясціны, з якімі звязана яго маленст-

ва. У паездцы госця суправаджалі навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства Фёдар Клімчук і аўтар гэтых радкоў, ураджэнец Макран.

Па дарозе на Слуцк прафесар з Польшчы любавіўся цудоўнымі беларускімі краявідамі, багатымі садамі Слуцкчыны, яе ўраджайнымі палямі. У Слуцку Л. Асоўскі вучыўся з 1913 па 1916 год.

Далейшы шлях да Макран са Слуцка ляжаў па шашы Варшава — Масква, якую ў народзе і зараз яшчэ завуць Кацярынінскім трактам.

Каля вёскі Кіавічы шашу прарэзалі дзве рэчкі — Мажа і Морач. Асоўскі, як добры знаўца беларускай тапаніміі, тлумачыць, што назва «Мажа» балтыйскага паходжання і абазначае «малая». А ў гаворках Століншчыны, гаво-

рыць Фёдар Клімчук, слова «морач» азначае нізкае, балоцістае месца. Каля вёскі Семяжава гэтыя дзве рэчкі зліваюцца ў адну — Морач, якая паўз Макраны цячэ далей на

Палессе, да ўпадзення ў Случ.

Семяжава прафесар памятае глухім мястэчкам, а зараз гэта цэнтр багацейшага на Капыльшчыне калгаса «Семяжава», дзе ёсць вялікая школа, дом культуры, дом быту, сталовая, некалькі магазінаў, бальніца, аптэка, дзе цэнтральныя вуліцы асфальтаваны. Па ўсіх адзнаках — людзі жывуць культурна, зможна. Прыгадваю, што некалі бацька мне расказаў, як макранскія дзеці беглі паглядзець на адзіны ў наваколлі веласіпед, на якім катаўся сын пана Вайніловіча.

А вось і Макраны, Задвор'е. «Усё змянілася, — гаворыць Асоўскі, — усё новае, толькі тая ж прырода, тыя ж лясы, бары, лугі».

За прайшоўшыя гады непа-

знавальна змянілася вёска Макраны і яе ваколіцы. Было чаму здзіўляцца прафесару. На месцы былой панскай сядзібы, на яго ўладаннях вырасла некалькі пасёлкаў — Маёва, Калініна, Дуброва, Селішча, Чырвоны куток, Чырвоная горка. Усе яны разам з вёскамі Макраны і Задвор'е аб'яднаны цяпер у калгас імя Дзяржынскага, у якім шмат машын, тэхнікі, вялікіх жывёлагадоўчых фермаў. Там, дзе некалі былі багныбалоты, ідзе асушэнне, закладваецца дрэнаж.

Затым госць з Польшчы наведаў школу ў вёсцы Макраны. Некалі ў Макранах не было ніякай школы, да рэвалюцыі толькі ў Кіавічах, за восем кіламетраў, была царкоўна-прыходская школа, і з Макран у ёй вучыліся лічаныя хлапчукі, а дзятчынак зусім не прымалі. Цяпер у Макранах — сярэдняя школа, летась яна пераехала ў новы двухпавярховы буды-

на зямлі бацькоў

МАЯ МАРА ЗБЫЛАСЯ

У 1927 годзе я пакінуў Брэстчыну, якая знаходзілася пад прыгнётам польскай рэакцыі, і выехаў у пошуках лепшай долі ў Канаду. У Канадзе мяне сустрэў той жа голад і холад, пагалоўнае беспрацоўе. Да таго ж яшчэ мова чужая. Але я ніколі не разлучаўся з марай вярнуцца на Радзіму, паглядзець, як цяпер там людзі жывуць.

І вось мара збылася: 28 жніўня я адправіўся ў дарогу. Прыехаўшы ў маю родную вёску Антопаль, я вачам не паверыў. Так усё змянілася, нічога не пазнаць, нават людзей. (Праўда, маіх аднагодкаў ужо няма ў жывых. Загінулі за сваю Радзіму, за Савецкую ўладу). Памятаю, у дзятчынстве людзі ставіліся адзін да аднаго са злосцю. Гэта з-за пастаяннай галечы. Цяпер зусім не тое. Яны цяпер гасцінныя, любяць пачаставаць, ды і ёсць чым.

Сяляне жывуць заможна, усяго хапае, маюць свае агароды, сады. У калгасе бачыў я вялікія статкі рагатай жывёлы, а колькі свіней, дык не пералчыць. Многа розных сельскагаспадарчых машын, інвентару, паглядзіш на ўсё гэта, і сэрца радуецца.

Ёсць, праўда, адзін недахоп: многія хацелі б мець уласныя аўтамабілі, а іх не хапае ўсім, вялікі попыт, не могуць усіх адразу задаволіць. Я хацеў даць маім пляменнікам грошы, але яны адмовіліся прыняць, кажуць, што ў грашах не маюць патрэбы.

Будучы ў вёсцы, я захварэў. Праляжаў у бальніцы тры тыдні, і таму не мог паглядзець усяго. Абслугоўванне і догляд у бальніцы ўзорныя. Бальніца мне не каштавала ні капейкі. Што было б з чалавекам, які прыбыў бы ў Канаду з іншай краіны і трапіў у бальніцу? Не маючы бальнічнага страхавання, ён бы зусім разарыўся.

Я вельмі ўдзячны як урачам, так і ўсім маім сваякам на Радзіме за добры прыём. Няхай расцвітае наша Беларусь і будзе мір і дружба паміж народамі!

Ляонцій НЕСЦЯРУК.
(«Вестник»)

Канада.

ЛЮБЛЮ ўдзельнічаць у дыскусіях і конкурсах! Хлебаў мяне не кармі, а конкурс падаў...

Атрымаў я надоечы з Канады «часопіс беларускіх ветэранаў» пад энергічнай назвай «Зважай». Па сведчанні Сяргея Хмары, ён выдаецца «янычарамі Гітлера, што служылі ў чужым войску і чужым інтарэсам». З цікавасцю разгарнуў гэты міні-часопіс і ўбачыў: нацыяналістычныя штукаркі з Таронта аб'явілі конкурс. Тое, што мне і трэба! Яны звяртаюцца да «зацікаўленых патрыётаў скамунікавацца для

Ха-арошая ідэя! Ідэя-люкс! Ахвярная і геройская. Яна толькі патрабуе ўдакладнення. Каму гарэць? Як гарэць?

Уявім сабе на хвіліну, што згарыць адзін нацыяналістычны «змагар». Ну, што толку? Які эфект? Мізэрны. Цяперашні свет не здзіўш адным спаленым гітлераўскім недабіткам. А трэба ж здзівіць свет, скалануць планету так, каб з яе мерыдыяны пасыпаліся.

Вось чаму было б лепш, каб згарэлі не менш чым 30 (трыццаць) «змагараў» — атрымаецца, такім чынам, масавае самаспаленне. І падпаліць

Уладзімір БЯГУН

ПАМІРАЦЬ— ДЫК З МУЗЫКАЙ!

ФЕЛЬЕТОН

абмеркавання» праекта.

Неадкладна «камунікуюся!» А што за праект? У чым справа?

Справа, ведаецца, у тым, што пазарэз «патрэбныя праекты, выкананне якіх падняло б справу вызвалення Беларусі на найвышэйшы ўзровень». Разу-меецца? Малолі-малолі языкамі трыццаць год Станкевіч і кампанія, склікалі з'езды, наладжвалі «імпрэзы», а праекту як не было, так і няма. Справа, як бачыце, швах. Таму Кастусь Акула схмянуўся і кінуў кліч: падавай праекты!

Ён не абмежаваўся адным голым заклікам, а прапанаваў свой уласны праект. У прэамбуле да яго слушна гаворыцца, што было б надта fajна, «каб дэкларацыі нашых патрыётаў былі падпертыя працай ці грашовай ахвярнасцю для справы вызвалення Беларусі». Што праўда, то праўда — варушыцца трэба, пад ляжачы камень вада не цячэ. І без грошай нічога не выйдзе — вунь ЦРУ на барацьбу з камунізмам сыпле долары, як у прорву, хаця акрамя сораму...

Але дапусцім, што ў «патрыётаў» засвярбелі рукі да работы, што яны вытраслі ў капляш астатнія цэнты. Ізноў бяда: «можа яны і заняліся б карыснай працай, але не ведаюць, што рабіць». Тут да іх і падскочыў спрытны часопіс «Зважай»:

«Памазгавіўшы, мы выдуралі некалькі праектаў. Нека-торыя, каб іх здзейсніць, патрабуюць вялікай ахвярнасці і нават гераізму... Выбірайце, мерачы на свае сілы і смак».

Выбіраем...

Часопіс, прапануе: «1. Абліць сябе бензінай і жыўцом згарэць перад фронтам будынку Задзіночаных Нацыяў у Нью-Йорку. Найлепш зрабіць гэта падчас адкрыцця агульнай сесіі ЗН, такім гераісім учынкам пратэстуючы супраць акупацыі маскалямі Беларусі».

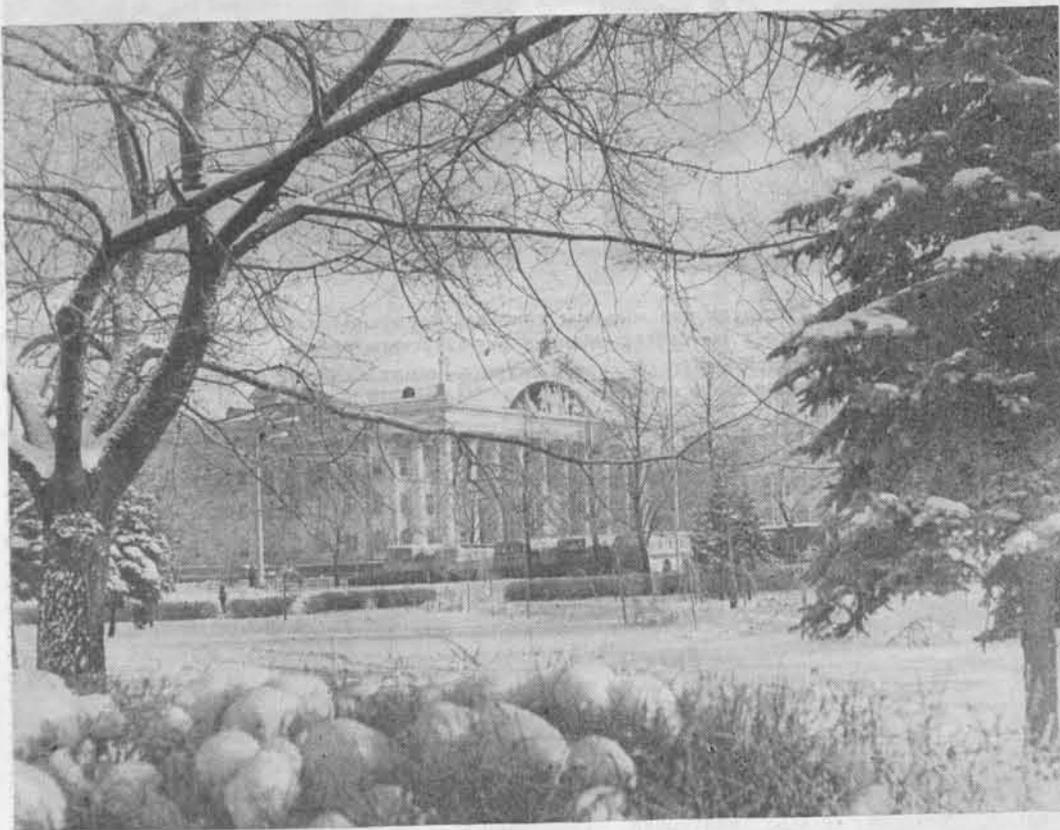
трэба не абы якіх шмэндрыкаў, а найбольш вядомых завадатараў, як кажуць, «кітоў». Эфект, скажу я вам, выйдзе ашаламляльны. У сто разоў мацнейшы за справу Мэнсана. Грамадская думка ЗША і Канады ап'янее, курс акцый беларускага дыстрафічнага нацыяналізму маланкай шыбане ўверх. Столькі герояў, скажуць, загінула! Гэткая ахвярнасць! Вунь калі кіты ўчыняюць масавае самазабойства — уся сусветная прэса піша. А тут — «кіты» нацыяналізму.

Падумаем цяпер, дзе гарэць. Перад будынкам ААН? Можна, канешне, ды ці варта там? Там жа паліцыі поўна — не дапусціць. Лепш за ўсё ў такім месцы, дзе і глядачоў шмат, і рэпартажы блізка, і пажарнікі з паліцэйскімі не чакаюць. Азначаным месцам з'яўляецца сусветна вядомы атэль «Уотэргейт». Прышоўшы туды «шчыльнымі радамі» пад бел-чырвона-белым штандарам, можна спакойна гарэць, не асцерагаючыся дубінак і брандспойтаў.

А як гарэць? Здавалася б, проста: пстрыкнуў запальнічкэй і гары сабе сінім полымем на здароўе. Але так — прымітыўна. Запомніце: загадзя да кастра павінны быць пакліканы духавенства, судмедэксперты, тэлевізійныя апэратары і прадстаўнікі «Новага русскага слова». І аркестр. Паміраць — дык... самі ведаецца, з чым. Запальнічкэй — пстрык! А тут аркестр як грымне гімн Тэраўскага на словы Наталлі Арсеньевай...

Во гэта будзе шоў!

З жывымі ахвярамі на алтаре беларускага нацыяналізму не зраўняецца нішто. Таму пункт другі праекта — «ахвяраваць на выданне «Зважай» дзесьці тысяч долараў» — лічу лішнім. Зараз вы даведаецеся, дзе і як дастаць кучу грошай. Пае-хаць на Беларусь і нахуліганіць падчас прыёму, што сказана ў

У Мінску зіма. Цэнтральная плошча горада.

Фота Г. УСЛАМАВА.

ВЫВУЧАЮЦЬ РУСКУЮ МОВУ

У Маскве на вуліцы Волгаіна пэбач з Універсітэтам дружбы народаў пачалася будаўніцтва Інстытута рускай мовы імя А. Пушкіна. Каля дваццаці мільёнаў людзей за рубяжом вывучаюць рускую мову, якую выкладае цэлая армія спецыялістаў - і н ш а з е м ц а ў.

Іменна для павышэння кваліфікацыі інашаземных выкладчыкаў і створаны новы інстытут.

Якім ён будзе? Аб гэтым расказвае галоўны архітэктар праекта Яўген Рыбіцкі. — Інстытут — гэта кампактны комплекс будынкаў. Вельмі зручныя цэлыя пераходы, якія злучаюць га-

лоўны вучэбны корпус з чатырнаццаціпавярховымі інтэрнатам. У кожным вучэбным пакоі, разлічаным на 6—7 навучэнцаў, — сучаснае абсталяванне.

Пры ўездзе на тэрыторыю інстытуцкага комплексу вырашана ўстанавіць помнік Аляксандру Пушкіну.

Н. ГОГАЛЬ.

нак, прасторны і светлы. Дырэктар дзесяцігодкі Іван Гірко, зауч Фёдар Лазук, настаўнікі цёпла сустрэлі прафесара Л. Асоўскага, паказалі гасцю класныя пакоі і кабінеты, абсталёваныя новай школьнай мэбляй, расказалі пра школу і на развітанне разам сфатаграфаваліся.

Уражаны і ўсхваляваны ўсім убачаным, Л. Асоўскі напісаў наступныя памятны ліст:

«Дырэктару сярэдняй школы ў вёсцы Макраны, усім настаўнікам!

Шаноўныя калегі!
Я з вялікім задавальненнем наведваў Макраны. Тут прайшоў маё дзяцінства, дзе ў маёнтку працаваў мая маці і бабуля. З тых далёкіх часоў я нашоў любоў да чароўнай макранскай прыроды, да багатых і цудоўных лясоў, дзе я збіраў ягады і грыбы, да прыгожай рэчкі Марачанкі, у якой я купаўся і вучыўся плаваць.

Хачу адзначыць, што Макраны, Задвор'е і ўсе вёскі вельмі змяніліся: новыя вялікія дамы, багаты калгас, шмат машын, новай тэхнікі, а людзі жывуць ве-

села і заможна.
У новым будынку школы, які мне вельмі спадабаўся, макранскія дзеці маюць поўную магчымасць атрымаць вышчы ўзровень ведаў. Ад душы жадаю дырэктару і настаўнікам школы поспеху ў працы і асабістага шчасця.

Прафесар Лешак АСОЎСКІ.
У пачатку 1917 года Л. Асоўскага напаткала цяжкае гора — ад сухотаў памерла маці, і ён разам з бабуляй і сястрой пайшоў у Макраны, жыў у дзядзькі ў Нясвіжы. Тут, у Нясвіжы, які па Рыжскаму дагавору адышоў пад Польшчу, Л. Асоўскі ў 1925 годзе скончыў польскую гімназію, затым вучыўся на аддзяленні славянскай філалогіі Познанскага ўніверсітэта. Будучы студэнтам і магістрам ўніверсітэта, Л. Асоўскі ў час летніх вакацый вывучаў дыялекты суседніх з Макранамі вёсак — Новыя Макраны, Колак, Морач.

У 1931 годзе на старонках часопіса «Люд Словянскі» была надрукавана яго праца

«Беларускія дыялектныя формы... тыпу «ідом», «будом». Кандыдацкая дысертацыя Л. Асоўскага таксама была прысвечана беларускім дыялектам, — «З дыялектных даследаванняў над беларуска-польскім моўным паграніччам».

І вось Л. Асоўскі зноў у тых мясцінах. З Макран наш шлях пралёг па вёсках Новыя Макраны, Кунцаўшчына, Урведзь, Лубянец...

Перад ад'ездам у Польшчу прафесар Лешак Асоўскі расчулена прызнаўся, што паездка ў Макраны была для яго паездкай у дзяцінства, у маладосць, і што калі дазволіць здароўе, ён абавязкова прыедзе яшчэ.

Калі ласка, шчырым сябрам мы заўсёды рады.

Мікола ВАСІЛЕЎСКІ,
дацэнт Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута замежных моў.

пункце трэцім, — задума нерэальная. Бо хто паедзе? Які «янычар» адважыцца ступіць на зямлю Савецкай Беларусі?

Заслугоўвае пільнай увагі прапанова «пагадзіць нашы ветэранскія арганізацыі з Нью-Брансвіку, Саўт-Рыверу і Нью-Йорку». Да таго, пакуль не будзе ажыццёўлены пункт першы, гэтай блакітнай мары дасягнуць не лягчэй, чым наладзіць мірнае сужыццё паміж катом і сабакам. Станкевіч ахвотней сасмажыцца на патэльні, чым пагодзіцца з Хмарай, Хмара не падасць рукі «агенту Сі-ай-эй» Станкевічу, абодва яны гатовы ўтапіць у лыжы вады Астроўскага. Не лепшая «згода» і ў асяроддзі нацыяналістычнага духавенства: праваслаўныя дубасяць уніятаў, уніаты таўкуць праваслаўных, католікі б'юць у каршэнь тых і другіх. Так што не абыйсцяся без самаачышчэння агнём.

Надзвычай цікавы, хоць і рызыкаваны, пункт пяты:
«Знішчыць звыш сарака тысяч засушаных жукоў і кузурак у склепе палацу Давіда Рафелера ў Покантыка Гісла Тэрытаўн, штату Нью-Йорк. Давід Рафелер... ёсць прэзідэнтам Чэйз Манхэтэн банку і сотні іншых карпарацый, значыцца мае вялікую сусветную фінансавую імперыю... Збіранне жукоў і кузурак — асноўнае Давідава хобі».

Так то яно так, але калекцыі нельга нішчыць ні ў якім разе. Навошта заядацца з гаспадарамі? А Давідава хобі можна выкарыстаць.

Рафелер багаты, як Крэз. І страшэнна любіць збіраць рэдкіх жукоў. Таму вам, спадары, трэба не паліць, а перадаць у Давідаву калекцыю самога Жука-Грышкевіча. Аж ахне ад радасці Рафелер. Дзівосы: Жук, ды яшчэ і «прэзідэнт!» І вось калі ён атрымае такога гіганцкага Жука, калі заспіртуе яго ў агромністай бутэльцы (ды і Жуку будзе прыемна купацца ў спірце), то радасць мільярдара ператворыцца ў кругленькі мільён долараў, тэрмінова пералічаны з Чэйз Манхэтэн банку ў адрас часопіса «Зважай». Упрыдзачу Давіду можна накінуць яшчэ некалькі нацыяналістычных кузурак з Бэлер-Менску, якія будуць стаяць вакол Жука ў меншых пляшках, ствараючы арыгінальную энтамалагічна-нацыяналістычную калекцыю.

Гэткія панове, у мяне дапаўненні да конкурснага праекта. Выканаецце іх — усё будзе о'кей. Галаўнуе боль ад няўдач вызвольнае справы як рукой здыме. Памінікі па спаленых «кітах» атрымаюцца шыкоўныя. Увага прэсы да «змагароў» будзе прыкавана аж да чарговага замаху на якую-небудзь славуную амерыканскую асобу. А часопіс «Зважай», які цяпер, нібы той жабрак, просіць падаць пару долараў і друкуе на сваіх старонках чорны гумар, выйдзе на рысавай паперы, з прыгожымі ілюстрацыямі, у бліскачай вокладцы — як «Плейбой». Апошнім нумарам...

Наперад, спадары! Паміраць — дык з музыкай!

Першых адпачываючых прыняў санаторый-прафілакторый «Сосны» магілёўскага вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» імя У. І. Леніна.

Здраўніца хімікаў пабудавана ў маляўнічым сасновым лесе на беразе Дняпра. Да паслуг адпачываючых — двухмесныя нумары з усімі выгодамі, лячэбныя кабінеты. Хутка тут з'явіцца і водалячэбніца: побач з санаторыем-прафілакторыем знойдзены лячэбныя мінеральныя воды.

НА ЗДЫМКАХ: адзін з карпусоў новага санаторыя-прафілакторыя; у холе прафілакторыя.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

за мяжой і дома

У ПАСТАЯННАЙ КАМІСІІ ПА ЗАМЕЖНЫХ СПРАВАХ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

Адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі па замежных справах Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, якое вёў яе старшыня дэпутат В. Смірноў.

Разгледжана пытанне аб выніках работы дэлегацыі Беларускай ССР на XXX сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Паведамленне зрабіў кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР на XXX сесіі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, міністр замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіч. На пасяджэнні камісіі выступілі дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі І. Бут-Гусаім, С. Броннікаў, Н. Ганчароў і іншыя. Па абмеркаванаму пытанню камісія прыняла пастанову, у якой адобрыла дзейнасць дэлегацыі Беларускай ССР на XXX сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

У рабоце камісіі прынялі ўдзел намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, адказныя работнікі апарату Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

ЗНАХОДЖАННЕ Ў БЕЛАРУСІ ПАСЛА ЧССР

З 22 па 24 студзеня ў Беларусі знаходзіўся Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Ян Гавелка. Яго суправаджалі ваенны і ваенна-паветраны аташ генерал-лейтэнант Іосіф Чынчар, першы сакратар пасольства Мілан Каўдзелка.

Госць зрабіў паездку ў Жодзіна, дзе азнаёміўся з работай Беларускага аўтамабільнага завода, культурна-бытовых аб'ектаў прадпрыемства. Ён аглядзеў манумент у гонар савецкай маці-патрыёткі і ўсклаў да яго кветкі.

У Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі ён уручыў юбілейныя медалі «30 гадоў вызвалення Чэхаславацкай Савецкай Арміяй» вялікай групе ветэранаў вайны, партыйных, савецкіх работнікаў рэспублікі, актывістам Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы. З цёплымі словамі ўдзячнасці ад імя ўзнагароджаных выступіў прэзідэнт Акадэміі навук БССР М. Барысевіч.

Ян Гавелка наведваў Дзяржаўны мастацкі музей БССР. У гонар Яна Гавелкі і суправаджаючых асоб міністр замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіч даў абед, які прайшоў у цёплай, сяброўскай абстаноўцы.

23 студзеня Ян Гавелка і суправаджаючыя яго асобы адбылі ў Гомель. Пасол наведваў ордэна Леніна завод «Гомсельмаш», дзе аглядзеў музей працоўнай славы, азнаёміўся з работай заводскага аддзялення Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы. Ён пабываў у цэхах, усклаў кветкі да падножка манумента, узведзенага калектывам завода ў памяць аб сельмашаўцах, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Вечарам у абласным Доме палітычнай асветы Ян Гавелка ўручыў групе ветэранаў вайны, партыйных, савецкіх работнікаў, актывістаў Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы медалі «30 гадоў вызвалення Чэхаславацкай Савецкай Арміяй».

Ад імя ўзнагароджаных з сардэчнымі словамі падзякі выступіў уладальнік вызвалення Чэхаславацкай ад нямецка-фашысцкіх акупантаў, прафесар Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта В. Анічэнка.

У гонар пасла ЧССР у Савецкім Саюзе і суправаджаючых яго асоб старшыня выканкома абласнога Савета дэпутатаў працоўных Ю. Хусайнаў даў абед.

Ян Гавелка нанёс візіт першаму сакратару Гомельскага абкома КП Беларусі В. Гвоздзеву. Адбылася гутарка, якая прайшла ў цёплай, сяброўскай абстаноўцы.

Затым госці пабывалі ў абласным краязнаўчым музеі, Палацы піанераў, зрабілі паездку па гораду, наведвалі Інстытут механікі металалалімерных сістэм Акадэміі навук БССР.

Вечарам 24 студзеня Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе Ян Гавелка і суправаджаючыя яго асобы адбылі ў Маскву.

РАЗРЯДКА І «СВОБОДА ІНФОРМАЦЫІ»

Когда знаможыцца з утвяджэннямі некаторых заходніх журналістаў о том, што Савецкі Союз якбы не сабіраецца выконваць дасягнутую ў Хельсінкі дагавореннасць у области абмена ідэямі і інфармацыяй, невольна задаешся вопросом: а читали ли они текст Заключительного акта Совещания по вопросам безопасности и сотрудничества в Европе?

Этот вопрос далеко не праздный. Ведь за полгода, прошедших после завершения работы Совещания, в большинстве западноевропейских государств этот документ так и не был опубликован полностью, а кое-где вышел мизерными тиражами. (В СССР с ним познакомились десятки миллионов читателей). Поэтому не мешает напомнить, о чем же именно договорились 35 государств.

Заключительный акт предусматривает, что сотрудничество государств должно служить высоким идеалам мира и взаимопонимания между народами, духовному обогащению че-

ловеческой личности. На этой принципиальной основе было достигнуто согласие содействовать «по мере развития разрядки» более широкому и свободному распространению всех видов информации. В заключительном акте подчеркнута необходимость уважения суверенитета, законов и общественного строя, невмешательства во внутренние дела других народов.

Таким образом, речь не идет о беспрепятственном распространении любой информации, любых печатных изданий. Можно напомнить, что ни в одном государстве Западной Европы не существует подобной «свободы».

Так, в Англии предусматривается тюремное заключение за выступление против короны, правительства, парламента, судебной системы. Уголовный кодекс Италии предписывает лишение свободы не менее чем на пять лет за ложные или тенденциозные сведения о внутреннем положении государства. Законодательство ФРГ определяет наказание до трех лет тюрьмы за распространение, хранение и ввоз про-

пагандистских средств запрещенных партий, а также иностранной литературы, способствующей целям этих партий.

Во многих странах Западной Европы достаточно громко раздаются требования ограничить доступ низкосортных произведений американской «массовой» культуры. Подчеркивают, что их распространение приводит к духовному обнищанию людей, вызывает волну насилия, наркомании, препятствует развитию национальной культуры.

Можно сослаться на серию статей во французском журнале «Монд дипломатик», которая разоблачает «информационный империализм» США. Автор — известный ученый в области проблем информации профессор Герберт Шиллер — приходит к выводу, что «свобода информации» используется Соединенными Штатами для укрепления своего политического и экономического влияния в различных регионах мира. Профессор Герберт Шиллер считает вполне естественным, что во многих странах стремятся ограничить такую «свободу».

Советский Союз и другие социалистические страны не допускают распространения антисоветских изданий, призывающих к изменению существующего строя, пропагандирующих милитаризм, войну.

Возьмем, например, журнал «15 наций НАТО», выходящий в Голландии. В свое время в нем была опубликована обширная статья, в которой подробно излагался план возможной военной кампании против советской Сибири. Неужели главный редактор генерал Ганс Крулс может всерьез полагать, что подобные статьи содействуют «укреплению мира и взаимопонимания между народами»?

Обмен информацией должен носить равноправный характер, не превращаться в «улицу с односторонним движением». В настоящее время Советский Союз импортирует, например,

[Окончание на 6-й стр.]

ЯНЫ ЛЮБЯЦЬ ТАНЕЦ

Скончылася нялёгка працоўная змена. Скінуўшы беласнежныя халаты, дзяўчаты збіраюцца ў актавай зале бальніцы. Напружанне і стомленасць застаюцца за дзвярыма.

Гледзячы на хуткасць і лоўкасць рухаў, на тое, як цярпліва і настойліва адпрацоўваецца кожнае па, так і хочацца сказаць: цяжка на рэпетыцыі—лёгка на сцэне.

Менавіта адчуванне «паветранай лёгкасці» з'яўляецца ў кожнага, хто глядзіць выступленне ўдзельніц танцавальнага калектыву 6-й гарадской клінічнай бальніцы Мінска. Тэмперамент, фантазія, выразнасць харэаграфічнага малюнку танца прынеслі ім поспех на раённым аглядзе, які праходзіў у рамках Усесаюзнага фестывалю самадзейнай творчасці. Танцавальны калектыв медыкаў выйшаў у наступны тур — будзе ўдзельнічаць у гарадскім аглядзе.

НА ЗДЫМКУ: танцуюць медсёстры.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

СЫН НАРОДА

ДА 70-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ АНДРЭЯ АЛЕКСАНДРОВІЧА

Імя выдагнага беларускага паэта Андрэя Александровіча шырока вядома не толькі ў Беларусі. Яго творы выходзілі на рускай, украінскай, узбекскай, польскай, яўрэйскай і іншых мовах. Яны палюбіліся чытачам за глыбокую праўдзівасць, рамантычную ўзнісласць, высокую мастацкасць.

Нарадзіўся ён 22 студзеня 1906 года ў Мінску, на Старажоўцы, у беднай сям'і шаўца. Былая Старажоўка з пакрыўленымі трухлявымі драўлянымі хаткамі стала для будучага паэта сімвалам беднасці і бяспраўнасці роднага народа пад гнётам царызму. «От быў гарадок... Ён з далёкае даты правінцыйнай звацца звык. І адвеку было: па-першае—губернатар, па-другое—капліца, па-трэцяе—гарадавы. І была Серабранка, а там свінабойні былі і прытоны, і была яшчэ там бедната, у сутарэннях таіўшая стогны», — пісаў паэзій паэт у адным з вершаў, успамінаючы сваё дзяцінства.

А яно было сіроцкае (не было яму і года, як памёр бацька), галоднае і халоднае:

Дзед мой рабіў абутак,
Тым жа займаўся мой бацька.
Не ў чаравікі абуты,
Хадзіў я ў апорках жабрацкіх.

Змалку яму самому давялося зарабляць кавалак хлеба: спачатку вучачыся на шаўца, а затым—спяваю ў царкоўным хоры.

Паэзія, калі ў дні першай сусветнай вайны, у канцы 1914 года, у Мінску быў створаны беларускі народны хор, маленкі Андрэй становіцца харыстам. «Упершыню я пачуў у гэтым хоры беларускую народную песню, характава і багацце якой палюбіў на ўсё жыццё», — зазначаў паэт у аўтабіяграфіі. У гэтым хоры не толькі спяваліся песні, але і дэкламаваліся вершы Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі, М. Багдановіча і іншых паэтаў. І адным з актыўных дэкламатараў іх быў Андрэй Александровіч. Такім шляхам ён дакрануўся да невычэрпных крыніц паэтычнага беларускага слова, адчуў яго незвычайную сілу і непаўторнае характава.

А колькі было ў яго радасці, калі ў 1919 годзе Я. Купала падарыў яму свой зборнік вершаў «Шляхам жыцця»! З гэтай кнігай ён не разлучаўся, разам з падручнікамі браў у школу, перацывтаў па некалькі разоў палымяныя, надзвычай прастыя, але разам з тым вельмі паэтычныя купалаўскія радкі, унікаючы ў сутнасць паэзіі, у свет характава і прыгажосці, у свет вялікага мастацтва.

Вучоба ў школе, а затым з 1921 года — у Беларускай педагагічным тэхнікуме, дзе вірвала літаратурынае жыццё, знаёмства з творами беларускіх і рускіх пісьмнікаў плённа ўплывалі на станаўленне і развіццё паэтычнага таленту Андрэя Александровіча. Ён і сам пачынае спрабаваць свае сілы ў паэзіі. На старонках газеты «Савецкай Беларусь» быў апублікаваны ў 1921 годзе яго першы верш «Да моладзі». Тады яму не было яшчэ і шаснаццаці гадоў.

Пафас вітанія і ўслаўлення цудоўнага свету, народжанага Вялікім Кастрычнікам, характэрны для яго паэзіі гэтай пары. У разнастайных малюнках тагачаснага гарадскога і вясковага жыцця ён бачыць тыя парасткі новага, якія перамаглі ў грамадстве ў барацьбе з праклятай мінуўшчынай. Гэтым ярка і вызначаюцца вершы і паэмы, якія ўвайшлі ў яго першы паэтычны зборнік «Па беларускім бруку» (1925 г.).

Тэма сацыялістычнага горада, працоўных будняў становіцца дамінуючай у творчасці Александровіча. Менавіта яна і вызначыла яго месца ў беларускай савецкай паэзіі.

Радасць прыносіць нам праца цяжкая,
Мужнасць людская вышынь дасягае!
Наш поступ, наш рух
не суняць завірухам.

І хочаш не хочаш,
А песню рабочых,
Песню рабочых—
Слухай,—

так пісаў паэт у цудоўным вершы «Сасна», перадаючы глыбокі сэнс жыцця працоўнага народа, які прыступіў да пераўтварэння горада і вёскі на сацыялістычны лад. Яго творы напаўняюцца водгульлем кіпучых заводскіх будняў, душэўным уздымам і высакароднымі парывамі маладых рабочых.

Паэт многа ездзіць па рэспубліцы, часта выступае перад працоўным народам, знаёміцца з жыццём простых людзей, адкуль чэрпае новыя тэмы і вобразы для сваіх будучых твораў.

І на ўсё хапае ў яго маладой кіпучай энергіі. Ён разам з Міхасём Чаротам, Язэпам Пушчам, Алесем Дударом і іншымі маладымі паэтамі, стаў заснавальнікам літаратурынага аб'яднання «Маладняк», у 1925 годзе быў рэдактарам новага камсамольскага часопіса «Маладыя араты», у дзевятнаццаці гадоў — адказным рэдактарам клімавіцкай акруговай газеты «Наш працаўнік», а праз год яго пераводзяць у Полацк намеснікам рэдактара газеты «Чырвоная Полаччына».

З кожным новым творам, пазбаўляючыся рытарычнасці і схематызму, яго паэтычны голас звiнiць выразна і магутна ў зладжаным хоры ўсёй беларускай паэзіі, надаючы ёй своеасаблівую афарбоўку і характава.

Мая песня—
Новы горад,
Маладняк
І
Беларусь!

Малады паэт становіцца песняром высокіх ідэалаў сучаснасці, якімі жылі савецкія людзі ў гады першых пяцігодкаў,

песняром новага чалавека, самасвядомасць якога з кожным днём узрастала разам з ростам гарадоў і вёсак.

У гэтыя бурныя для нашага народа гады адна за адной выходзяць кнігі Андрэя Александровіча: «Угрунь» (1927 г.), «Фабрыка смерці» (1929 г.), «Гудкі» і «Устаноўка» (1930 г.), «Вершы і паэмы» (1931 г.), «Узброеныя песні» (1936 г.), вершы для дзяцей «Шчаслівая дарога» (1934 г.), «Казка пра пана Жываглогата» (1935 г.) і многія іншыя.

Александровіч вёў вялікую і адказную грамадскую работу: працаваў намеснікам старшыні Праўлення Саюза савецкіх пісьмнікаў Беларусі, быў членам ЦВК БССР, кандыдатам у члены ЦК КПБ, некаторы час узначальваў Інстытут мовы Акадэміі навук Беларускай ССР, а ў 1936 годзе быў абраны членам-карэспандэнтам АН БССР. Ён быў удзельнікам Першага з'езда пісьмнікаў СССР, з'яўляўся дэлегатом VIII Надзвычайнага з'езда Саветаў СССР і членам рэдакцыйнай камісіі па падрыхтоўцы тэксту Савецкай Канстытуцыі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Александровіч піша вершы, у якіх выкрывае фашызм з яго чалавеканенавіснай расавай тэорыяй, заклікае савецкі народ на свяшчэнную барацьбу з азіяцкім і лютым ворагам. Яго ніколі не пакідала вера ў перамогу добра, справядлівасці над цёмнымі сіламі. Ён стварае цыкл вершаў «Поўнач», у якіх улашчвае савецкага чалавека, чалавека-змагара, чалавека-працаўніка. Успамінаючы гэты цяжкі і суровы час, паэт у вершы «Хадзіў я» пісаў:

Хадзіў я ў далёныя паходы.
Нібы крыніцу дум і сіл,
Твой жыватворны матчыны подых
Глыбока ў сэрцы я насіў:
Ты сагравала і натхняла,
Хоць ад цябе і быў здаля,
Зямля Заслонава, Купалы,
Якуба Коласа зямля.

Пасля вайны Андрэй Александровіч стварае цудоўныя вершы, прысвечаныя любімаму краю і народу, славіць дружбу народаў нашай неабсяжнай Радзімы, мудрасць ленинскага вучэння, дзякуючы якому савецкі народ упэўнена крочыць у светлую і шчаслівую будучыню. Так, напрыклад, у вершы «Я Леніна пю» паэт гарача і ўсхвалявана пісаў:

Я Леніна пю ад імя тых людзей,
Хто стаў гаспадаром сваёй зямлі
і лёсу,
Чыя саха і лапі, каганец і кросны
Даўно ўжо ў гістарычны здарэнні
музей;
Хто трактароў сваіх сягоння чуе
рокат
Пад небам Азіі і Афрыкі далёкай.
Я ганаруся тым, што Леніна пю,
Тварца вялікай партыі, з якою
Ідзе народ мой непакіснаю хадою,
Здзяйсняе мару заповітную сваю,
Жаданай будучыні ўзводзіць гмах
цудоўны
З братамі ўсёй сваёй Радзімы
мянамоўнай!

Я слаўлю Леніна, я Леніна пю...

Да апошніх сваіх дзён Андрэй Александровіч, а памёр ён 6 студзеня 1963 года, заўсёды быў разам з працоўным народам, вёў з ім шчырую і задушэўную гутарку, заставаўся яго верным сынам, паэтам-патрыётам. Адзін з апошніх зборнікаў Андрэя Александровіча так і называўся: «Сын народа». Мікола БАЗАРЭВІЧ.

РАЗРЯДКА И «СВОБОДА ИНФОРМАЦИИ»

(Окончание.)

(Начало на 5-й стр.)

с Запада периодики больше, чем экспортирует. Импорт печатной продукции в Советском Союзе в 1974 г. превысил экспорт при торговле с США в 2,5 раза, с Францией — в 2 раза, с Голландией — в 3,5 раза и Англией — в 5 раз.

В период с 1946 по 1972 г. в СССР вышло 6 305 названий книг американских авторов. 5 733 — французских, 3 697 — английских. В их числе писатели самых разных литературных и философских школ и направлений. Кстати, за этот же период в США издано лишь 450 названий книг советских авторов, во Франции—628, в Англии — 437.

В СССР смотрят больше западных пьес, кинофильмов, телевизионных программ, чем на Западе — советских. В докладе ЮНЕСКО отмечается, что в социалистических государствах в рамках существующего обмена по телевидению демонстрируется ровно в 3 раза больше западных программ, чем в западных государствах — программ социалистических стран. Обмен телевизионными новостями между странами Западной и Восточной Европы — еще более несбалансирован.

Следует подчеркнуть также, что практически литература и периодика на русском языке не доступна широкому читателю на Западе. Обратимся к фактам. Из каждой тысячи советских школьников английский язык изучают 220, немецкий — 240 и французский — 40. А на Западе? Из тысячи школьников русский язык изучает в США и Англии лишь один, во Франции и ФРГ — только двое. У студентов высших учебных заведений эта разница еще более значительна.

Советский Союз выступает за расширение международного обмена в области информации. Этот обмен должен осуществляться на условиях полного равенства сторон и взаимности. Он должен соответствовать духу Совещания по безопасности и сотрудничеству в Хельсинки, способствовать укреплению доверия между народами, служить делу мира.

ИГОРЬ ТРОЯНОВСКИЙ.
АПН.

ЛІНІЯ ЖЫЦЦЯ

Глухая, насцярожаная цішыня стаіць над лесам. Вячэрні змрок непрыкметна прабіраецца ў куткі зямлянкі, паступова зацямаюць сцены, невысокую стволь, дашчаныя нары... Раптам зямлянку залівае яркае электрычнае святло — дынамамашына, адбітая ў немцаў, спраўна нясе службу ў народных месціцах. Перагаворваючыся на хаду, у зямлянку спускаюцца партызаны, якія вярнуліся з задання. Хто закурвае, хто расцягваецца на нарах. А адзін — малады каржакаваты хлопцёк — уладкоўваецца ямчэй ля груба збітага стала і дастае ліст лінолеуму...

Мікалай Гуціеў незадоўга да вайны закончыў Растойскае мастацкае вучылішча. Але прыйшлося ўзяць у рукі не пэндзаль, а зброю. На лісце лінолеуму ён выразае карыкатуру. З-пад звычайнага ляза брытвы тоненькай стужкай уецца стружка: матэрыял падатлівы, мяккі. А за спіной Мікалая ўжо сабраліся яго баявыя сябры. Гыгунёвы дым, які шчыльным воблакам павіс над стаптом, яны разганяюць кароткімі, рэзкімі ўзмахамі рук... І вось на лінолеуме выразна выступае фігура Гітлера, у кашчавых руках ён трымае «Майн кампф». Мастак наоціць апошні штрих, ставіць подпіс: «Гітлер: «Здаецца, мая барацьба» падыходзіць канцу».

— Але ж падобен, нягоднік! — гаворыць раптам адзін з партызан, і зямлянку ўздрыгвае ад дружнага смеку.

Раніцай гэта карыкатура будзе размножана ў партызанскай друкарні і яе ўбачаць не толькі байцы брыга-

ды Дубава, у якой ваяваў М. Гуціеў, але і ў многіх навакольных вёсках і нават у варажых гарнізонах.

...Мы сядзім з Мікалаем Цімафеевічам за зручным газетным столікам і разглядаем малонкі, фотаздымкі, а ён нетаропка, як быццам уважваючы кожнае слова, расказвае:

— Для таго, каб наладзіць выпуск васьмі такіх карыкатур, сатырычных плакатаў, патрэбен лінолеум. І ў час разгрому аднаго з нямецкіх гарнізонаў у мястэчку Бароўка, паблізу ад Лепеля, хлопцы дасталі для мяне некалькі метраў гэтага матэрыялу.

За гэта вайны М. Гуціевым створана шмат карыкатур, якія карысталіся вялікай папулярнасцю ў партызан. Аб іх тэматыцы можна меркаваць па назвах: «Твар гітлерызму», «Вось вам Сталінград!», «Яшчэ адзін удар (Ржэў)» і г. д.

Але яшчэ больш у альбоме М. Гуціева засталася замалёвак з партызанскага жыцця, партрэтаў сяброў, якія ён рабіў у хвіліны зацішша, вяртаючыся з баявых аперацый. Гэтыя накіды праз шмат гадоў з'явіліся ў аснове цыкла гравюр «Партызанская сюіта».

— Тэма вайны, тэма вялікага подзвігу нашага народа застаецца галоўнай для мяне і цяпер, як бадай, і для любога мастака, пісьменніка, якія прымалі ўдзел у Вялікай Айчыннай вайне, — працягвае Мікалай Цімафеевіч.

У мінулым годзе ён закончыў тры вялікія кампазіцыі ў акварэлі: «Апергруппа Ушацка-Лепельскага злучэння», «Партызанскі аэрадром» і «Нарада камбрыгаў партызанскага злучэння Героя Савецкага Саюза У. Лабанка».

Мастак аформіў шмат кніг, прысвечаных гэтай жа тэме, надаў творам вялікую выразнасць пры дапамозе графічнага выяўлення асобных эпизодаў.

Мастак імкнецца раскрыць аўтарскія інтанацыі, харак-

тар дзеючых асоб. З гумарыстычным бляскам вырашана М. Гуціевым афармленне галаўскіх «Вечароў на хутары паблізу ад Дзіканькі».

Трагедыі В. Шэкспіра — «Кароль Лір», «Гамлет», «Рамэо і Джульета»... Творчасць вялікага драматурга даўно прыцягвае М. Гуціева. Яго ілюстрацыі шэкспіраўскіх трагедый вырашаны вельмі своеасабліва. Мастак як бы ўзнаўляе тэатральныя падмосткі з дэкарацыямі, на якіх дзейнічаюць героі.

Мастак не адыходзіць ад прыгажосці і рамантыкі сучаснасці.

— Шмат ездзіў, шмат бачыў, — гаворыць Мікалай Цімафеевіч. — Памятаю, якое ўражанне зрабіла на мяне грандыёзная будоўля ў Наваполацку. Там на вачах нараджаўся маналітны калектыў людзей з адзінай воляй і свядомасцю.

Кожны раз ён вяртаўся з паездкаў з новымі творчымі задумамі. Так з'явіліся графічныя лісты «Панарама будаўніцтва», «Вуліца будучага пасёлка», «Капанне катлавана», «Старое і новае», «Арматурны цэх». Пазней на гэтым матэрыяле Гуціеў выканаў серыю гравюр на метале «Беларусь індустрыяльная».

М. Гуціеў з вялікай любоўю адносіцца да казак, з задавальненнем ілюструе іх. Весаюць, страх, крыўду, здзіўленне — усё гэта мастак умее перадаць пераканаўча, заўсёды захоўваючы казачную танальнасць.

Усё, чым багата надзелены мастак, — вопытам, ведамі — ён пчодрна дзеліцца з вучнямі. Вось ужо дзесяць гадоў заслужаны дзеяч мастацтваў БССР М. Гуціеў выкладае ў тэатральна-мастацкім інстытуце.

— Сувязь з моладзю дапамагае мне самому ўдасканалвацца як мастаку, — гаворыць ён. — Я буду шчаслівы, калі ў будучым мае вучні апыродзяць настаўніка.

М. ХАРЫТОНАУ.

НОВАЕ? СТАРОЕ? ВЕЧНАЕ!

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

высокамастацкім, адлюстроўваць нацыянальныя рысы ў побыце, культуры, адзенні таго народа, які даў яму жыццё. Цэнтральная фігура промыслаў — мастак, народны майстар. Ён сам стварае сваю рэч, кожны раз робіць новыя варыянты кампазіцыі і колеру. Эстэтычная каштоўнасць заключаецца ў гэтай варыянтнасці, у адбітку рукі майстра. Паўтарыць яго работу амаль немагчыма. Японскія майстры лакавай мініяцюры спрабавалі паўтарыць палехскі роспіс — падобна, але не Палех! Так жа немагчыма паўтарыць слупкі пояса, мотальскі ці неглюбскі ручнік, таму што цэнтры мастацкіх промыслаў склаліся гістарычна, у выніку асаблівага бачання свету людзьмі, што жылі тут, у чым бы гэта бачанне не ўвасаблялася — у драўлянай скульптуры, тканых ці ганчарных вырабах, чаканцы па металу.

Унікальную самабытную рэч можа стварыць толькі майстар, які з дзяцінства спасцігаў таемніцы рамяства, пераймаў, вучыўся ў старэйшых, які душой прыкіпеў да гэтай справы. Таму цяпер вялікая творчая работа будзе праводзіцца ў такіх старых беларускіх мастацкіх цэнтрах як Слуцк, Івянец, Моталь, Неглюбка, Зблянны, Жлобін і іншых.

Сярод школьнікаў арганізуюцца гурткі, напрыклад, юных ткачых у Слуцку ці Неглюбцы, у Жлобіне ў агульнаадукацыйных школах на ўроках працы вопытныя майстры з фабрыкі мастацкіх вырабаў вучаць дзяцей інкрустацыі саломкай. І хай сабе з гуртка ў 10 чалавек ці з класа ў 20 чалавек трое пойдуць па нялёгкай сцежцы народнага майстра, але і тады не знікне гэта дзівоснае мастацтва, па-ранейшаму будзе ў руках людзей, да канца адданных творчасці.

Амаль усе ўмельцы, прадукцыя якіх трапляе ў магазіны, ліцацца рабочымі фабрык мастацкіх вырабаў, хаця і працуюць дома. З фабрыкі яны атрымліваюць сыравіну, на фабрыку здаюць гатовыя вырабы. Прадпрыемства плаціць ім зарплату. Але яшчэ нядаўна ўмельцы, як і кожнаму рабочаму фабрыкі, даваўся план. У залежнасці ад яго выканання майстар атрымліваў і плату. Такая сістэма не апраўдала сябе, яна зніжала мастацкую вартасць вырабаў. Тады было прапанавана ўвесці дыферэнцыраваную аплату майстрам-надомнікам. Зараз большасць з іх будуць устаноўлены персанальныя аклады, якія яны атрымваюць незалежна ад колькасці зробленага. Ад умельца чакаюць высокамастацкіх, сапраўды народных твораў, над вырабам якіх у яго быў бы час падумаць, пафантазіраваць.

Цяпер майстар-надомнік не будзе прыцягвацца нават да сезоннай работы ў калгасе ці саўгасе, дзе ён жыве, таму што справа, якую ён робіць, — не менш адказная і патрэбная. Не трэба будзе майстру траціць час і на тое, каб адвезці на фабрыку свае сувеніры, атрымаць сыравіну і зарплату. Паблізу ад мастацкіх цэнтраў будуць устаноўлены апорныя домкі, дзе ўмелец, акрамя названых паслуг, зможа атрымаць яшчэ і кваліфікаваную параду.

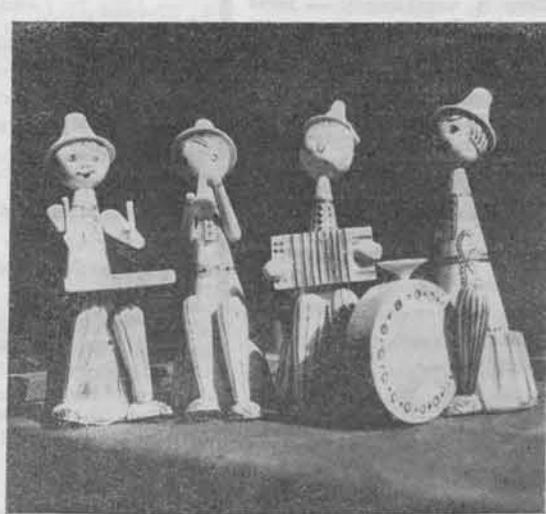
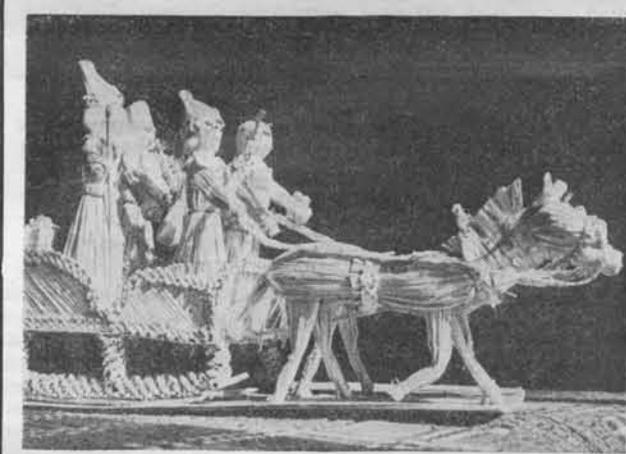
Сапраўдны майстар, вядома, выконвае свае работы не па падказцы. Ён адчувае подых часу, і змены, што адбываюцца навакол, абавязкова знойдуць адлюстраванне ў яго творах. Але кожнаму чалавеку неабходны новыя веды. Для ўмельцаў, якія жывуць у розных кутках рэспублікі, праводзіліся і будуць праводзіцца

ў далейшым семінары па галінах. З'едуцца на такую нараду ткачыхі або ганчары, разьбяры або інкрустатары, азнаёміцца з творамі адзін аднаго, выслухоўваюць даклады і парады мастакоў і мастацтвазнаўцаў, падзяляцца вопытам. Вялікая карысць ад такіх нарад відавочная. І не толькі ў Мінску, у Маскву і Ленінград ездзяць мастакі з фабрык і ўмельцы, дзе слухаюць лекцыі спецыялістаў, у музеях і выставачных залах знаёміцца з лепшымі творамі сусветнага мастацтва. Адным словам, павышаюць агульны культурны ўзровень, шліфуюць свой мастацкі густ.

Яшчэ шмат работы этнографам і мастацтвазнаўцам, якім прадстаіць дасканальна выявіць мастацкую спадчыну беларускага народа. Есць яшчэ нікому не вядомыя майстры ўмельцы, творы якіх па праву маглі б стаць упрыгажэннем любой выстаўкі. І раней на іх пошук у аддаленыя куткі Беларусі выязджалі экспедыцыі і вярталіся з багатым і цікавым матэрыялам. Але работа вялася не планамерна. Цяпер Упраўленне мастацкай прамысловасці БССР стварае эксперыментальную лабараторыю, у задачы якой уваходзіць уся эксперыментальна-творчая работа. Групы па кераміцы, ткацтву, пляценню з лазы і саломы працягнуць даследаванне вядомых цэнтраў, адшукаюць новых умельцаў. У задачы мастакоў эксперыментальнай лабараторыі ўваходзіць адраджэнне забытых промыслаў. Яны будуць беражліва распрацоўваць, аналізаваць тое, што калісьці бытвала ў жыцці, на аснове вывучанага матэрыялу створаць новы ўзор у лепшых нацыянальных традыцыях. Такі ўзор будзе прапанаваны фабрыцы для серыйнай вытворчасці сувеніраў.

І яшчэ адно, не менш важнае, чым усе папярэдняе, пытанне. Канешне ж, старыя майстры не змогуць задаволіць усё растуць попыт на прадукцыю народных промыслаў. Мастацкая вартасць вырабу захавецца і ў серыйнай вытворчасці, калі работу будуць выконваць не выпадковыя людзі, а рабочыя з адпаведнай адукацыяй. Зараз кваліфікаваных выканаўцаў для прадпрыемстваў мастацкай прамысловасці рэспублікі рыхтуюць Бабруйскае мастацкае прафесійна-тэхнічнае і Віцебскае тэхнічнае вучылішчы. У дзесяці гадоў павінен увайсці ў дзеянне новы вучэбна-вытворчы корпус Бабруйскага вучылішча, да пачатку 1976—77 навучальнага года ў эксплуатацыю будзе здадзена Гомельскае прафтэхвучылішча. Бабруйскаму і Віцебскаму вучылішчам прапанавана пэўную частку навучэнцаў прымаць па накіраванню з фабрык мастацкіх вырабаў, з тым, каб пасля заканчэння вучобы юнакі і дзяўчаты зноў вярнуліся на свае прадпрыемствы.

Ужо адкрыты ў Мінску рэспубліканскі Дом мастацкіх промыслаў. Гэта пастаянна дзеючая экспазіцыя, дзе можна прасачыць этапы развіцця дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Увесь час ён будзе папаўняцца новымі экспанатамі, прывезенымі з экспедыцый, і лепшымі работамі беларускіх умельцаў, мастакоў прадпрыемстваў. Ён стане своеасаблівай школай для ўмельцаў, навучэнцаў, самадзейных мастакоў. Тут будуць заключацца гандлёвыя здзелкі з прадстаўнікамі замежных фірм, якія з ахвотай і ў вялікай колькасці купляюць беларускія сувеніры.

Забавныя фігуркі з саломы, дрэва і лёну, распісныя матрошкі, шкатулкі і дэкаратыўныя пано, інкруставаныя саломкай, — звыш ста пяцідзесяці назваў сувеніраў можна сустрэць не толькі ў магазінах Беларусі, але і ў Францыі, Даніі, Канадзе, ЗША і ў многіх іншых краінах, куды Брэсцкая фабрыка сувеніраў адпраўляе сваю прадукцыю. Цікавыя ўзоры новых сувеніраў нараджаюцца ў руках мастакоў фабрыкі, у руках народных умельцаў, такіх як Вера Ільнічна Гаўры-

люк і Дзмітрый Паўлавіч Сакажынскі. Тэмы сувеніраў — самыя разнастайныя. Яны чэрпаюцца з багатай гісторыі культуры нашага народа, з яго сённяшняга дня. Амаль на два мільёны рублёў гэтых выдатных падарункаў выпусціла Брэсцкая фабрыка сувеніраў у мінулым годзе. НА ЗДЫМКАХ: творцы брэсцкіх сувеніраў і іх вырабы.

Тэкст і фота Я. КАЗЮЛІ.

«СТАРОНКАЙ РОДНАЮ»

Ад прадзедаў спакоі вякоў
Нам засталася спадчына.
Сярод сваіх і чужакоў
Яна нам ласкай матчынай.

Гэтая песня на словы Я. Купалы стала папулярнай у краіне дзякуючы вакальна-інструментальнаму ансамблю «Песняры». І калі я гартую кніжку Яўгена Сахута «Старонкай роднаю», «Спадчына» гучыць ва мне ўвесь час. Ёсць у кніжкі і песні нешта агульнае. Можа, інтанацыі роздзуду, замілаванасць спакойнай прыгажосцю роднага краю, вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці?

Дарожныя нататкі найчасцей адносяць да журналістыкі, але ў іх так многа ад дакументальнай прозы, што бывае нялёгка правесці мяжу паміж жанрамі. У кніжцы восем сюжэтаў, аб'яднаных героем (аўтар) і месцам дзеяння (Беларусь).

Малады даследчык ідзе ад вёскі да вёскі. Яго цікавіць разьба па дрэве. З бясконцай цяроўнасцю ён можа перабіраць з гаваркай бабуляй непатрэбныя рэчы на гарышчы, шукаючы цурку ці прасніцу, што падарыў гаспадыні ў маладосці каханы. Сфатаграфуе з усіх бакоў хату, якую ўпрыгожваюць карункі з дрэва, яшчэ не страціўшага свежага натуральнага колеру.

Чалавек вывучае народнае мастацтва, і яму аднолькава важна знайсці работы майстроў мінулага, выявіць тэндэнцыі развіцця мясцовых традыцый, падмеціць новыя рысы, тэмы, узоры. Таму не толькі драўляныя вырабы спыняюць яго позірк. Яўген Сахута глядзіць шырэй. Не пакідае па-за ўвагай сацыяльныя змяненні ў сучаснай вёсцы, цікавіцца гісторыяй і славацямі тых мясцін, праз якія ідзе або едзе, ахвотна ўступае ў гутаркі з краязнаўцамі, народнымі майстрамі, а то і проста з выпадковымі спадарожнікамі.

Свае разважанні, меркаванні накіраваны на беларускую разьбу па дрэве Яўген Сахута выклаў у кандыдацкай дысертацыі. А ў кніжку «Старонкай роднаю» трапілі дарожныя нататкі, уражанні ад разнастайных сустрэч, роздум аб жыцці і майстрах.

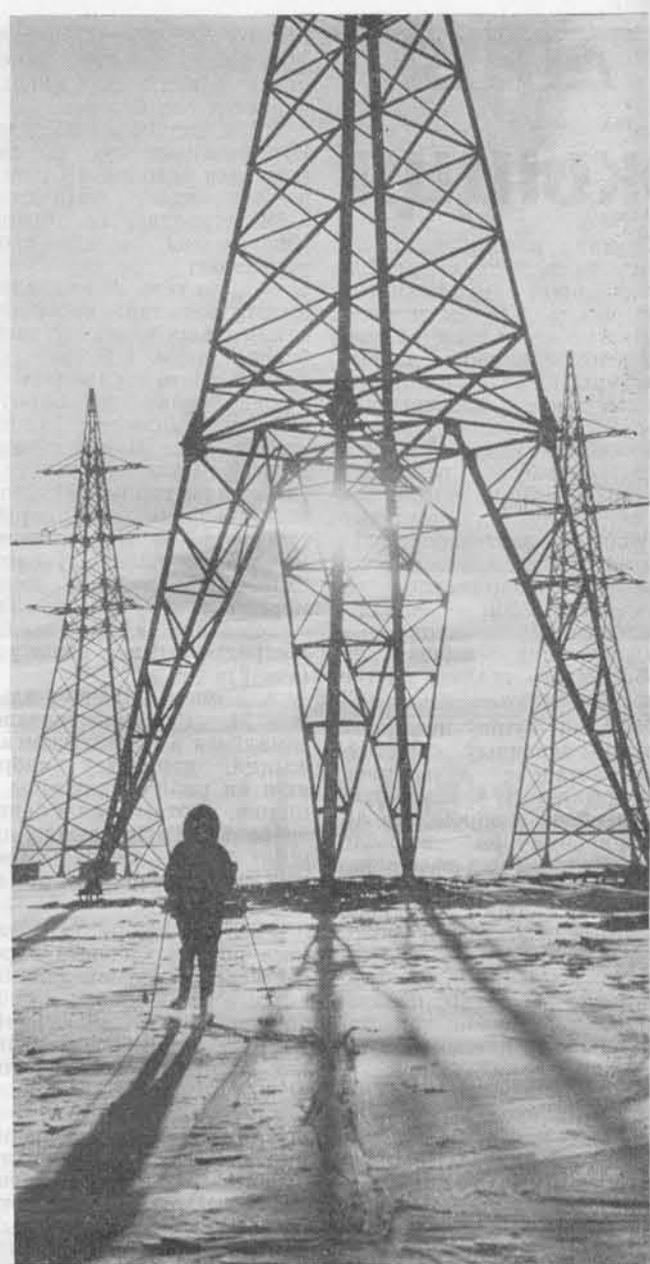
Натаронка вядзе аўтар свой маналог у нарысе «Тут мой дом». Прыгадвае дзяцінства, тыповае для пасляваеннага пакалення моладзі з былой Заходняй Беларусі, аналізуе паступовую перабудову вёскі, прадстаўляе самых паважаных у наваколлі людзей. Інтанацыі шчырыя і даверлівыя — шкада таго бесклапотнага дзяцінства, калі можна было з сябрамі цэлы дзень пляхацца ў старых тарфяных ямах — лавіць рыбу. Гаспадарскі разлік сялянскага сына выразна адчуваецца ў апісаннях шырокіх палёў, лугоў, шматлікай тэхні-

кі. Цвярозае ўспрыманне рэальнасці — такіх вёсак не злічыць у Беларусі — ніяк не перашкаджае сардэчнай прывязанасці. «...Свой родны кут, — піша Яўген Сахута, — я не прамяняю ні на якія іншыя, нават з лесам і рэчкай. Давалося ўжо крыху паездзіць і пабачыць маляўнічыя мясціны, і нават пазайздросціць іх жыхарам, але чым далей апынешся, тым з большым замілаваннем успамінаеш сціпную прыгажосць сваёй вёскі. Якое ўсё-такі шчасце, што прыехаць сюды можна калі хочаш, і нібы спецыяльна для цябе гэты цудоўны летні вечар, калі над Залужжам садзіцца барвовае сонца, а балота зацягваецца лёгкім туманам».

Маршруты вандровак маладога даследчыка праляглі праз Веткаўшчыну, Тураўшчыну, Аршаншчыну. Незабыўныя ўражанні засталіся ў яго ад Нясвіжа, Міра, Копысі, ваколіц возера Палік. І Яўген Сахута ўсхвалявана расказвае пра ўбачанае, адчутае, перажытае.

Краеведы Бацькаўшчыны... Сваёй сціплай прыгажосцю яны ўражваюць адразу ці выклікаюць у памяці праз нейкі час думкі, што ўплываюць на фарміраванне асобы, робяць чалавека больш багатым духоўна. Бо не толькі маляўнічыя пагорак ці шырокія поплаў ахоплівае позірк. Улюбены ў свой край чалавек не можа не звязаць з тымі што ўбачаным гісторыю гэтых мясцін, славытых людзей, якія тут нарадзіліся ці працавалі, не захапляцца плёнам працы сучаснікаў і продкаў. У самай малой часціцы Бацькаўшчыны мінулае і сучаснае як бы знітаваны ў адно. І кожны працуе ў імя светлага будучага старонкі роднай, што засталася нам навечна ад бацькоў і дзядоў.

В. СЕРГІЁўСКАЯ.

Кроки.

Фота В. ЦІШКОўСКАЯ.

СТАНЦЫІ БУДУЧЫНІ

Я пазнаваў станцыі, не чытаючы назваў, хоць бачыў іх упершыню.

Пано над уваходамі ў перонную залу, прысвечаныя гераічнай Сталінградскай бітве, не пакідалі сумненняў — станцыя «Валгаградская». Уся яе архітэктура прасякнута сімволікай вялікай бітвы на Волзе.

А вось гэта, напэўна, «Парк Чалюскінцаў». Пад скляпеннямі лунаюць белыя пялёсткі-святлічкі, стылізаваныя каменныя кветкі ўздоўж зеленавата-шэрых сценаў ствараюць атмасферу, вобразна звязаную з навакольным парковым асяроддзем.

Класічны стыль адразу «выдае» станцыю «Акадэмічную». Белыя мармуровыя калоны ўдала спалучаюцца з блакітна-шэрымі сценамі. На сценах — устаўкі-медальёны з бронзы, якія расказваюць аб асноўных этапах развіцця навукі.

А тут — вельмі яркі нацыянальны каларыт. На гранітнай падлозе — стылізаваны беларускі арнамент. Калоны па сваёй форме напамінаюць снапы... Афарбоўка столі — светла-шэрая — пад палатно. Такая «Плошча Якуба Коласа».

Урачыстасць, строгаасць, лаканізм вызначаюць станцыю «Плошча Перамогі». Парадная лесвіца вядзе ў перонную залу, выкананую ў характары мемарыяльнай. У столі — зваданадобныя крышталёвыя святлічкі... Кожная чацвёртая калона з чырвонага кварцыту — у памяць аб кожным чац-

вёртым жыхару Беларусі, які загінуў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Напружаны рытм, дынаміка, колеравыя кантрасты — такой паўстае перад намі станцыя «Камсамольская»...

Ля ўваходу на станцыю «Плошча У. І. Леніна» вялікае пано на тэму аб вялікім правадару. У пероннай зале светлая танальнасць, яснасць архітэктуры ствараюць адчуванне прасторы і гасціннасці. Падземны пераход звязвае станцыю з Вакзальнай плошчай.

Станцыя «Маскоўская» — вельмі ўрачыстая. У яе афармленні выкарыстана сімвалічнае адлюстраванне Крамлёўскай сцяны. Станцыя са скляпеннямі, з хвалепадобнымі сценамі і арыгінальным вялікім плафонам, які асвятляе перон.

Тут «падарожжа» заканчвалася, і я хацеў быў ужо ступіць на эскалатар. Але Уладзімір Крывашэў, галоўны архітэктар інстытута «Мінскпраект», своечасова спыніў мяне.

— Эскалатараў не будзе, — сказаў ён, закрываючы альбом з чарцяжамі. — Яны непатрэбны, паколькі ўсе гэтыя станцыі неглыбокага закладання.

Наша падарожжа па станцыях першай чаргі Мінскага метрапалітэна стала магчымым сёння дзякуючы архітэктарам інстытута «Мінскпраект», якія закончылі работу над гэтым тэхнічным праектам у канцы 1975 года.

Н. ІЛЬЮШЭНКА.

НАВІНКІ «МЕЛОДЫІ»

Новая аўтарская пласцінка заслужанага дзедла мастацтваў БССР І. Любана выпушчана ўсесаюзнай фірмай грампласцінак «Мелодыя». На ёй — вельмі папулярная не толькі ў нашай рэспубліцы песня «Бываіце здаровы», якая гучыць у выкананні хору імя Пятніцкага, песні на вершы П. Броўкі, Л. Ашаніна і іншых паэтаў.

Прыхільнікам фальклору адрасаваны сувенирны дыск «Беларускія народныя песні і танцы», выпушчаны паўторным тыражом па шматлікіх просьбах пакупнікоў. Гэта канцэрт народнага хору БССР, у якім гучаць беларускія народныя песні і танцы «Лявоніха», «Ручнікі», «Мой мленскі захварэў», «Рэчанька», «Перапелачка», «Як пагнала бабуленька куранятак пасці», «Дзед і баба» і іншыя.

Тым жа, каму падабаюцца эстрадныя запісы, фірма прапануе новую пласцінку заслужанага артыста БССР В. Вуячыча.

ГУМАР

— Хоць ты і вядомы песніміст, Баланы, але сёлета нават табе няма на што скардзіцца: пшаніца ў цябе цудоўная, бульба буйная, вінаград салодкі, што яшчэ трэба?

— Так-то яно так, але ведаеш, як гэта збядняе глебу!

На вечарыны гаспадыня пытаецца ў госця-музыканта: — Вы іграеце толькі на скрыпцы?

— Яшчэ і на раялі.

— Цудоўна, тады вы зможаце самі сабе акампаіраваць.

Наведвальнік рэстарана кліча афіцыянта:

— Вось ужо некалькі гадоў я заказваю ў вас гэтае блюдо і мне заўсёды даюць два кавалчкі мяса. Чаму ж сёння мне далі адзін?

— Прабачце, мсьце. Повар мусіць, забыўся разрэзаць яго на дзве часткі.

Размаўляюць дзве мукі. — Да чаго ж людзі дурныя! — кажа адна. — Трыцяць такія грошы на столькі не карыстаюцца ёй!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Імяніны пірог.

Фота І. КУРАПЕЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 177.